

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de minister van Justitie en Veiligheid, de heer D. van Weel

Lange Voorhout 9
2514 EA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.nationaalrapporteur.nl

Onze referentie
14132

Datum 3 september 2026
Betreft consultatiereactie wetsvoorstel strafbaarstelling psychisch geweld

Geachte heer Van Weel,

Op 29 juni 2026 is het wetsvoorstel strafbaarstelling psychisch geweld ter consultatie aangeboden. Hieronder treft u mijn reactie aan op het wetsvoorstel. Ik richt me daarbij op de punten die binnen mijn mandaten mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen vallen en naar mijn oordeel nadere aandacht behoeven.

Positief over wetsvoorstel

Ik ben positief over het wetsvoorstel psychisch geweld waarbij een zelfstandige strafbaarstelling van dwingende controle wordt geïntroduceerd, psychische mishandeling strafbaar wordt gesteld en dreigen met het verspreiden van seksueel beeldmateriaal strafbaar wordt als seksueel misdrijf. Dit wetsvoorstel versterkt de strafrechtelijke aanpak van psychisch geweld als onderdeel van een bredere aanpak van huiselijk geweld, kindermishandeling en gender gerelateerd geweld. De versterking van deze strafrechtelijke aanpak zie ik dan ook als een goede stap en als essentieel voor preventief en vroegtijdig ingrijpen, ook op het gebied van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen. Psychisch geweld is vaak onderdeel van machtsdynamieken waarbinnen seksueel geweld tegen kinderen en vormen van mensenhandel zoals seksuele uitbuiting plaatsvinden.

De urgentie van dit wetsvoorstel blijkt uit recente ontwikkelingen op het gebied van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen. We zien bijvoorbeeld op beide terreinen een toename in subtiele en online vormen van dwang, druk en afpersing. In de memorie van toelichting is vermeld dat Offlimits een groot aantal hulpvragen ontvangt over *sextortion*. In 2025 ging dit om maar liefst 2.723 hulpvragen, waarbij steeds vaker sprake is van dreiging met het openbaar maken van seksueel beeldmateriaal om contact of controle af te dwingen. Ook zijn de signalen rond zogenoemde 764-groepen uiterst zorgwekkend. Binnen deze groepen worden minderjarigen soms aangezet of gedwongen andere minderjarigen seksueel te misbruiken. Deze ontwikkelingen illustreren hoe vormen van (psychische) controle, seksueel geweld en mensenhandel met elkaar verbonden zijn.

De aanpak van psychisch geweld past ook binnen bredere internationale en Europese ontwikkelingen. Zo is de benoeming van een Nationaal Coördinator Geweld tegen Vrouwen en Huiselijk Geweld een belangrijke stap voor de implementatie van Richtlijn (EU) 2024/1385. Dit gaat in de toekomst hopelijk zorgen voor meer samenhang en regie voor de aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. Ook vind ik het een positieve ontwikkeling dat de voorgestelde wijzigingen eveneens worden doorgevoerd in het Wetboek van Strafrecht BES zodat daarmee in Caribisch Nederland dezelfde strafrechtelijke bescherming aan burgers wordt geboden als aan burgers in Europees Nederland.

AI en chemische onderwerping missen in het voorstel

In de voorgestelde wetgeving mis ik twee aspecten die mijns inziens hier niet mogen ontbreken. Het eerste aspect is de afwezigheid van enige referentie aan beeldmateriaal vervaardigd met artificiële intelligentie (AI). Dit is vooral relevant bij de voorgestelde uitbreiding van de strafbaarstelling van *sextortion*. Net zoals bij beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik ga ik ervan uit dat er geen onderscheid wordt gemaakt tussen beeldmateriaal gemaakt met behulp van AI en 'echt' beeldmateriaal. Om onduidelijkheid hierover te voorkomen zou het goed zijn dit te expliciteren in de memorie van toelichting.

Het tweede aspect betreft de praktijken van drogeren of chemische onderwerping om seksueel misbruik te plegen. Recente berichtgeving over onder andere 'Motherless' en Kamervragen rondom dit onderwerp vragen om aandacht voor deze praktijken. Het is een gemiste kans wanneer in onderhavig wetstraject geen aandacht is voor deze praktijken en niet wordt geëxpliciteerd hoe deze zich verhouden tot de voorgestelde wetgeving, en meer algemeen tot de Wet seksuele misdrijven. Misschien ziet u mogelijkheden om drogeren of chemische controle als een strafverzwarende omstandigheid op te nemen. Ik adviseer u daarop nader in te gaan in de memorie van toelichting.

Strafbaarstelling dwingende controle en relatie met mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen

Als Nationaal Rapporteur verwelkom ik het voorstel om dwingende controle afzonderlijk strafbaar te stellen. Vanuit zowel de aanpak van mensenhandel als de bescherming van kinderen tegen seksueel geweld is deze strafbaarstelling van belang. Aan mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen liggen patronen van machtsmisbruik, onderdrukking en controle ten grondslag. Dwingende controle kan daarbij een aanloop vormen naar, onderdeel zijn van, of bijdragen aan het voortduren van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen.

Onder de huidige strafrechtelijke systematiek is psychisch geweld niet afzonderlijk strafbaar en moet er worden teruggevallen op onder meer de delicten dwang, bedreiging en belaging. Hoewel deze strafbaarstellingen belangrijke afzonderlijke gedragingen zijn, komt daarmee onvoldoende tot uitdrukking dat dwingende controle gaat om een patroon van gedragingen waarmee iemand het leven van een ander steeds verder beheerst en beperkt. Voorbeelden zijn het voortdurend controleren, het isoleren van vrienden en familie, een schuldgevoel aanpraten of het dreigen met het verspreiden van intieme

beelden. Dit soort gedragingen kunnen zowel voorafgaan aan, als onderdeel zijn van, verschillende vormen van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen en kunnen ertoe bijdragen dat slachtoffers in een situatie van onderdrukking en afhankelijkheid terechtkomen of daarin worden gehouden.

Het verdient aanbeveling dat in de memorie van toelichting voldoende duidelijk wordt gemaakt hoe de voorgestelde strafbaarstelling zich verhoudt tot de strafbaarstelling van mensenhandel in artikel 273f van het Wetboek van Strafrecht. De introductie van een zelfstandige strafbaarstelling van dwingende controle mag er niet toe leiden dat gedragingen die onderdeel uitmaken van mensenhandel uitsluitend als dwingende controle worden gekwalificeerd. Wanneer de feiten ook voldoen aan de bestanddelen van mensenhandel, zou in de vervolging in ieder geval voor mensenhandel moeten worden gekozen zodat er meer recht wordt gedaan aan de ernst van de gedraging en zodat slachtoffers meer bescherming en rechten genieten, zoals het spreekrecht en verblijfsrecht als iemand meewerkt aan de strafprocedure. Ik adviseer u daarom in de memorie van toelichting te verduidelijken hoe beide strafbaarstellingen zich tot elkaar verhouden en hoe er in bepaalde gevallen moet worden omgegaan met een samenloop hiervan.

De voorgestelde strafbaarstelling is ook relevant vanuit het perspectief van seksueel geweld tegen kinderen. Bij minderjarigen kan dwingende controle zich ook online voordoen, bijvoorbeeld via apps en sociale media zoals de zogenoemde 764-groepen. Minderjarigen kunnen via sociale media worden beïnvloed, geïsoleerd, onder druk worden gezet of afhankelijk worden gemaakt. Dwingende controle kan zo bijdragen aan het ontstaan en voortduren van situaties waarin seksueel geweld tegen kinderen plaatsvindt. Juist omdat bij seksueel geweld tegen kinderen machtsmisbruik en onderdrukking een belangrijke rol kunnen spelen, is het van belang dat de memorie van toelichting deze samenhang zichtbaar maakt.

Het zou ook passend zijn om in de memorie van toelichting extra aandacht te besteden aan dwingende controle tussen minderjarigen onderling. Deze situatie kan zich bijvoorbeeld voordoen wanneer een minderjarige door een leeftijdsgenoot stelselmatig wordt gecontroleerd, vernederd en/of bedreigd met het openbaar maken van seksueel beeldmateriaal. Uit onze monitors blijkt dat seksueel geweld tussen minderjarigen vaak voorkomt. In de periode 2020-2024 is 23% van de verdachten die in beeld zijn bij het Openbaar Ministerie jonger dan 18 jaar, 11% van de verdachten is tussen de 18 en 23 jaar.

Tot slot moet in de toepassing van de voorgestelde strafbaarstelling van dwingende controle voldoende aandacht blijven voor de specifieke kenmerken van minderjarigen als slachtoffer. Daarom is het positief dat voor dwingende controle bij minderjarige slachtoffers de verjaringstermijn pas aanvangt op het moment dat het slachtoffer de leeftijd van achttien jaar bereikt. Dit sluit aan bij het gegeven dat minderjarigen zich niet altijd direct aan een patroon van controle en onderdrukking kunnen onttrekken en soms pas op latere leeftijd in staat zijn dat te herkennen, daarover te spreken of aangifte te doen.

Strafverzwarende omstandigheid bij dwingende controle en minderjarigen

In het wetsvoorstel is voorzien in een strafverzwarringsgrond voor dwingende controle. De memorie van toelichting sluit daarbij aan bij de relaties genoemd in artikel 304, eerste lid onderdeel 1 van het Wetboek van Strafrecht. Als Nationaal Rapporteur ben ik van mening dat het plegen van dwingende controle tegen een minderjarige altijd als strafverzwarend moet worden gezien vanwege de inherente kwetsbaarheid van minderjarigen. Ik acht het daarom van belang om in de memorie van toelichting ook te verwijzen naar artikel 304, eerste lid onderdeel 2 van het Wetboek van Strafrecht zodat de strafverzwarringsgrond ook van toepassing is indien het misdrijf van dwingende controle stelselmatig tegen een minderjarige is gepleegd buiten de in onderdeel 1 genoemde relaties. Het patroonmatige karakter van dwingende controle biedt al voldoende houvast om van stelselmatigheid te spreken zoals vereist in artikel 304 lid 1 onderdeel 2 Wetboek van Strafrecht.

Uitbreiding strafbaarstelling *sextortion*

Tegenwoordig zijn de offline en online wereld onlosmakelijk met elkaar verbonden. Een groot deel van het leven van minderjarigen speelt zich online af waarbij zij ook online experimenteren met hun seksualiteit. Omdat een volwassene zich online makkelijk voor kan doen als een leeftijdsgenoot en omdat het online bereik groter en sneller is, maakt het experimenteergedrag hen kwetsbaar voor verschillende vormen van online seksueel geweld, waaronder *sextortion*. *Sextortion* kan daarnaast een rol spelen bij seksuele uitbuiting, bijvoorbeeld door iemand te dwingen tot prostitutie, en daarmee onderdeel zijn van mensenhandel.

Vanuit zowel mijn mandaat op het gebied van seksueel geweld tegen kinderen als mijn mandaat op het gebied van mensenhandel, is het daarom van belang dat de wet voldoende bescherming biedt tegen verschillende verschijningsvormen van *sextortion*. Nieuwe opvattingen over onaanvaardbaar en strafwaardig seksueel gedrag en nieuwe online verschijningsvormen daarvan moeten tot uitdrukking komen in de wet. Door toevoeging van een derde lid aan artikel 254ba van het Wetboek van Strafrecht wordt naast het wederrechtelijk vervaardigen, beschikken over en/of openbaar maken van seksueel beeldmateriaal, ook het dreigen met de openbaarmaking van dat beeldmateriaal strafbaar gesteld.

De memorie van toelichting schetst een duidelijk beeld over de verschijningsvormen van *sextortion*. Het kan onderdeel zijn van belaging, of van patroonmatig gedrag en daarmee vallen onder de voorgestelde strafbaarstelling van dwingende controle. *Sextortion* kan ook op zichzelf staan en verschillende vormen van *sextortion* zijn al strafbaar gesteld in het Wetboek van Strafrecht. Het enkel dreigen met het openbaar maken van seksueel beeldmateriaal zonder dat dit een pressiemiddel is om iets van een ander krijgen of een ander ergens toe te dwingen, is dit nog niet. Ook wanneer iemand dreigt met openbaarmaking om een ander te pesten, vrees aan te jagen of wraak op iemand te nemen kan er sprake zijn van ernstig schadelijk gedrag. Minderjarigen zijn inherent kwetsbaar en de gevolgen van deze dreiging kunnen voor hen enorm zijn. Ik vind het positief dat ook deze vorm van *sextortion* strafbaar wordt gesteld.

Strafbaarstelling psychische mishandeling

Het wetsvoorstel voorziet daarnaast in een uitbreiding van de strafbaarstelling van mishandeling in artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht waardoor ook bepaalde vormen van psychisch geweld onder het bereik van deze strafbepaling worden gebracht. Net als dwingende controle kan psychische mishandeling immers onderdeel uitmaken van een breder patroon van geweld en controle en daarmee samenhangen met, voorafgaan aan of samengaan met seksueel geweld tegen kinderen en mensenhandel. Een aparte strafbaarstelling van psychische mishandeling kan daarmee bijdragen aan het eerder signaleren van dergelijke patronen waardoor seksueel geweld tegen kinderen en mensenhandel mogelijk kunnen worden voorkomen. Ook hier geldt dat wanneer er sprake is van mensenhandel er vervolging voor mensenhandel dient te worden ingezet.

Geen klacht vereist bij belaging

Met het wetsvoorstel is het idee om het klachtvereiste uit de wet te halen bij de vervolging van belaging. Ik ben positief over dit voorstel. In de praktijk kan er een verschil in tijd zitten tussen het doen van aangifte en het indienen van een klacht. In deze periode kan een slachtoffer het risico lopen dat de situatie verergert en door de belager onder druk worden gezet om niet langer mee te werken aan een strafzaak. Dit risico is voor minderjarige slachtoffers in het bijzonder relevant gelet op hun inherente kwetsbaarheid.

Het vervallen van het klachtvereiste zorgt ervoor dat vervolging doorgang kan vinden en niet afhankelijk is van een klacht van een kwetsbaar slachtoffer. Als Nationaal Rapporteur ondersteun ik de mogelijkheid voor het Openbaar Ministerie om bij verdenking van belaging zonder klacht tot opsporing en vervolging over te gaan.

Tot slot

De nieuwe strafbaarstellingen in het wetsvoorstel zijn een welkome stap, ook in de voorkoming en de aanpak van seksueel geweld tegen kinderen en mensenhandel. Wel adviseer ik u bovengenoemde punten in acht te nemen danwel nader uit te werken in de memorie van toelichting, inclusief een toelichting op AI gegenereerd beeldmateriaal en chemische onderwerping. Tegelijkertijd benadruk ik graag dat wetgeving slechts een onderdeel is van een effectieve aanpak en dat het instrument van het strafrecht als ultimum remedium moet worden ingezet. Het is daarom goed dat in de memorie van toelichting aandacht wordt besteed aan maatregelen op het gebied van signalering, deskundigheidsbevordering, betere dossiervorming en samenwerking tussen betrokken organisaties. Ook seksuele en relationele vorming in het primair en voortgezet onderwijs maakt onderdeel uit van een effectieve aanpak zoals we ook eerder hebben aangegeven in een brief aan de staatssecretaris van Onderwijs en Emancipatie¹, te meer omdat zowel slachtoffers als plegers vaak jong zijn. Ik roep u op om in de memorie van toelichting dit aspect van een effectieve aanpak expliciet te benoemen.

¹Brief van 15 juni 2026 aan de staatssecretaris van Onderwijs en Emancipatie namens de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, de Regeringscommissaris Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag en Seksueel Geweld, Rutgers, Soa Aids Nederland en Offlimits

Datum
3 september 2026
Onze referentie
14132

Ten slotte is voldoende capaciteit bij de politie, het Openbaar Ministerie en de hulpverlening noodzakelijk om de nieuwe strafbaarstellingen daadwerkelijk toe te kunnen passen en slachtoffers tijdig te beschermen. Als Nationaal Rapporteur zal ik dan ook de effecten van de nieuwe wetgeving, en in het bijzonder de effecten voor minderjarige slachtoffers, nauwlettend monitoren.

Met vriendelijke groet,

Conny Rijken
*Nationaal Rapporteur Mensenhandel en
Seksueel Geweld tegen Kinderen*